

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

ÉREKESEZTETI SZÁLLÁS :
külső monostorútea 152 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. Vasárnap, Kedden, Csőtörtökön és Szombaton.
Ara évszámra 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: négyhados sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. o. o. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

KIADÓ-HIVATAL :
Kőseputca, STRIN J. könyvkereskedése.

Vessünk egy pillantást a múltba, s innen a jövőbe!

I. Azon jelenség, miszerint Magyarország ismételt törvényes kiáltása Bécsben végre is meg nem hallgattatott, oly fölvetésekre nyújt bőv anyagot, melyek szerint míg benn a nyers erői támaszkodásban keresik egy békés szellemű martyr-nép ezredéves alkotmányához vallásos ragaszkodása miatti határtalan szenvedéseinek további indokát; kívül daczára a több oldalról jövő demantiknek, valami coalitionalis combinatiók szükségképeni keresését, vagy már létezését mondják és hiszik.

A „coalitio“ fogalma, a 25 év alatti nehéz küzdelmek, a háborúk pusztításai, és azon öt millióra tett emberélet miatt, mely 1791-től 1814-ig a coalitio által felkeltett forradalom és reactio furciának, a kényuralom és népjogok mai napig döntetlen maradt azon korszakbeli nehéz harcra és véres küzdelmeinek áldozatul esett, az európai ember fülébe, angol, orosz, francia, német, vagy magyar legyen az, rémesen hangzik. Az európai közvélemény ezen hangulata az európai sajtó koronkinti aggodalmas nyilatkozataiban eléggé kifejezi magát.

Egy bármilyen czím alatt megújított „coalitio“ jelző lenne egy általános európai conflagratio. Mert az nem egyebet jelentene, mint a Frankhon, és azon eszmék elleni reactionarius szövetség megújítását, melyet a szabadelvű Frankhon 1789 óta, emelkedésében és süllyedésében egyiránt képvisel; és a melyek ma már nemcsak francziaországé, de az európai népeké azon solidaritásán fogva, mely a népeket a közös szabadságra törekvésben egymáshoz közelebb vonta: miszerint egymásban többé nem a természetes ellenséget gyűlölik, kik arra rendelték, hogy zsarnokaik hatalomszavára egymást irták, pusztítsák, hanem azon testvéreket kezdik fölismerni, kiknek közös célra, az emberiség ügyének fejlesztésére közösen kell munkálni; és kik az emberi boldogság föltételeit csak egymásban kereshetik és találhatják föl.

Mi legalább a felkeltett nemzetiségi eszmének más értelmezését adni nem tudjuk. Mert a nemzetiségi eszme nem elkülönítő: ez az egyéni jog elismerésében a népjogok, s ezen alapuló szabadság biztosítékát foglalja magában; mely az egyéni szabadság alapján, a közös szabadság érdekében azon elvvel fogva kívánhatni: hogy csak az tehet jól, a ki szabad.

Korunk legnagyobb vívmánya kétségkívül abban fekszik: hogy Európa népeinek nagyobb része ily szellemben fogta fel a nemzetiségek eszméjét, s ennek célját. S mivel a népek, daczára a zsarnokság vak eszközei szívos ellentállásának, és a reactio polypkaru ármánykodásának, közös érdeküket kezdik átlátni, nem hihetjük, hogy a varsói vagy bármilyen más találkozás ez idő szerint oly bajjóslatu eseményeknek tehetné le alapját, mint letette az 1791. május 20-ki mantuai conferentia, s ennek következtében ugyanazon évi pillnik nyilatkozat a coalitio, szent szövetség, és intervencio korszakának gyászos emlékü kezdetét.

Ily „coalitio“ már 1830-ban lehetetlennek bizonyult be. Pedig azon nagy hatalmakat, melyek 1815-ben a szent szövetséget, mint „a gondviselés mandatarisai“ aláírták, 1830-ban nem választották egymástól azon érdekek, melyek az óta kibejött események s különösen a napoleoni politika folytán az entente cordiale közöttük nagyon megcsökkönyösítették, nagy részben kihűtöttek. Akkor a levert lengyel forradalom szerencsétlen kimenetele a szent szövetségre bátorítólág hatott. S mégis a szent szövetség nem tartotta eszélesnek Frankhon invasióját megkísérteni. Holott Frankhonban magában egyik fölkelés a másikat érte: Lyon- és Vendeében ellenforradalom, Párisban köztársasági fölkelés szaggatták a francia nép erejét; Filep Lajost a souverein nép által proclamált új népkirályt a követek kamrájában pisztolylövéssel fogadták. De Frankhon kormánya az állam hajóvitortlái a zugó fergeteg előtt azért nem vonta össze. S habár az 1814—15-ki békekötések elismerését proclamálta: de egyszersmind

a „non interventio“ elvét is kinyilatkoztatta. A bécsi congressus által bekebelezett Belgiumban a forradalmat sikerre vezette, s ezen országot a német alföldi seregektől megszabadította. Sőt mivel az osztrák seregek ezen események folytán az egyházi államokat megszállták: Anconában francia foglaló sereg lépett.

Ki hitte volna: hogy a künn és benn megalázott 1830-ki Frankhon, mikor Páris utcáin Polignac miniszteriumával az idősb Bourbon ágat leküldötte, ugyanakkor künn a szent szövetséget ártalmatlanná, hatálytalanná tehesse?

Filep Lajos kormánya közvetítője vala azon nagyobb szerű evolutioknak, melyek az európai népeletheben azóta a legnagyobb áldozatok, a legvérszobok sebek árán kifejlődtek. Habár 49 óta a continens népei egy-két kisebb állam kivételével a kényuralom vaspálczája alatt görnyedtek; habár a reactio a szabadságra törekvés minden külmozzanatait elnyomta, sőt magát a szellemet megvesztegetni, megölni megkísértette a tanintézetek önczéljaira átalakítása, a sajtó szolgálatába vétele stb. utján; de a népek szabadságának eszméje, mint palma a teher alatt nőtt a példátlan nyomás alatt. Az orosz-török háború, a krimi expeditio, Montebello, Magenta, Solferino, Palermo, Volturmo stb. a szabadság eszméje által az absolutismuson vívott örökös győzelmek hirdetői valának, és lesznek még most csak sejtett, de beláthatlan nagyszerű eredményeikkel az európai népek életére. Nem állítjuk: hogy visszacsécsék nem lesznek. De ezek a népek szabadság-ügyének hatalommal fejlődését csak pillanatokra tartoztathatják fel.

Mi szerint bizvást állíthatjuk, hogy a népek felébredt szellemében 1861-ben, a szabadság ügyére nézve oly biztosítékot nyertünk, mely 1830-ban a szó teljes értelmében nem létezett.

Szabó Lajos.

Deák Ferencz fölrási javaslata.

(Folytatás.)

Azt is állítja a legmagasabb királyi leirat, miszerint „az 1848-dik évi törvények fogantatása már az első félévben feltárta mindazon veszélyeket, melyek az országot és az összes birodalmat fenyegetik az által, hogy a birodalom közös érdekeinek megőrzése és fenntartása a közjognak és Magyarország történelmének mellőzésevel a személyes unio korlátozott körébe szándékoltatott szorítottatni, s hogy ezen elkövetés veszedelmes rázkodtatásokat idézett elő, melyek Magyarország alkotmányos intézményeitől eltérő közigazgatási rendszer alkalmazását tevék szükségessé.“

Sem a közjog, sem Magyarországnak történelme nem mellőztetett az 1848-ki törvények alkotásával, sőt éppen az említett törvények emelték a magyar közjogot azon kifejtettebb állásra, melyen Európa más népeinek közjoga jelenleg áll, emeltek pedig lényegében azáltal, hogy a hűbéri viszonyokat megszüntették, a jogegyenlőséget megállapították, s minden polgári és politikai jogokat minden osztályra kiterjesztettek; formájában az által, hogy parlamentarizmus kormányt hoztak be, s kormányzások helyett felelős miniszteriumokat állítottak. — Magyarország történelme pedig miben mellőztetett az említett törvények alkotása által? hiszen a történelemben éppen nem példátlan az, hogy a nemzet saját institutióit s jogjogi törvényeit, a kor igényei szerint alkotmányos uton, fejedelmével egyetértve változtatja, s ha minden ily változtatás az ország történelmének mellőzése volna, ezen valószínű ugy érhető az ország azon törvényeit, melyek Magyarország koronáját a habsburgi ház fiágának első szülöttségével átadták; és azokat, melyek mellett a nőg örökösödése megállapított, mert ezen törvények által is lényeges változások tettek Magyarországot közjogában.

Ellenben a legmagasabb királyi leiratban foglalt octoyrozások, melyek által Magyarország alkotmánya absolut fejedelmi hatalommal átalakították, a lényeges alaptörvények csári diplomával és pátenssel cseréltek fel, s mind ez visszaállított ősi alkotmánynak nevezetik, nemcsak ellenkezőnek a közjoggal, hanem annak alapelveit felforgatják, és Magyarország történelmében csakugyan példátlanok.

A mi pedig a legmagasabb királyi leiratban megemlített rázkodtatásokat illeti, engedje Felséged tisztelettel megjegyeznünk, hogy azokat nem az 1848-diki törvények okozták; hanem azon törvényeknek meg nem tartása, és azon akadályok, mik a törvények teljes végrehajtását gátolták. Mímodon elakultak ezen akadályok, azt, nem akarván a múlt idők fájdalmas emlékeit újabb felidézni, Felséged legmagasabb személye iránti mély tisztelettel elhallgatjuk.

Ha visszatérünk azon kornak eseményeire, feltűnő az, hogy midőn 1848-ban a mi alkotmányunk bővebb kifejtését nyert a fejedelem által is szentesített törvényekben, ugyanakkor ugyanazon fejedelem az örökös tartományoknak is adott alkotmányt. — Ezen alkotmány octoyrozott volt, nem foglalta magában azon elkülönítési irányt, mi vaddépen a mi törvényeink ellen felhozatik, még a cseh korona

országai sem nyerték vissza azon önállást, mely őket historiai multjoknál, s egykor erőhatalommal széttepett jogaiknál fogva megillette volna; és mégis csakhamar elvétellett az örökös tartományoktól is azon octoyrozott alkotmány, melynek alapelveit a fejedelmi hatalom állapította meg. Ha tehát azokban hiány volt, a hiánynak a népek okai nem voltak. — Ott is történtek rázkodtatások, ott is behozott az absolut rendszer.

Sőt még Horvátország is, mely fegyvert fogott az 1848-diki törvények ellen, velünk s a többi tartományokkal hasonló sorsban részesült. Megszórtatott alkotmányos jogaitól, s az absolut rendszer egész súlyát csak úgy érezte, mint mi. Pedig a vád, mely az 1848-ki törvények ellen, nézettünk szerint alaptalanul felhozatik, Horvátországot csak távolról sem érintheti.

A rázkodtatások tehát, a veszélyek és az absolut rendszer, mely behozott, nem az 1848-ki magyar törvényeknek voltak következményei, miután az absolut rendszer ott is behozott, hová a magyar törvény ki nem terjedett, sőt még ott is, hol azon törvények ellenszegülésre találtak.

Azt mondja a legmagasabb királyi leirat, hogy Felséged „királyi teljhatalmával biztosította Magyarországot alkotmányának feltételek visszaállítását, tetteleg visszaállította a megyei rendszert és a törvényes magyar kormányzásokét; — de egyszersmind összhangzásban akarja hozni Magyarországot közjogi állását a birodalom minden országait egybefűző felbonthatlan kapcsolattal, s a birodalom nagy hatalmi állásával, mit az 1848-ki törvények mellett, melyek a többi tartományoknak s az összes birodalomnak jogait sértik, eszközölni nem lehetne.“

Alkotmányunk visszaállítására nézve lehetetlen biztosíték látnunk azon módban, melylyel az ígért visszaállítás megkezdett. Az ősi megyei rendszer csak félig állítottat vissza, hatáskörének legnagyobb része idegen tisztviselőknek kezében hagyott, kik most is az absolut rendszer önkényes hatalmával járnak el. Erőszakkal hajtják be az adót, melyet az országgyűlés soha meg nem ajánlott; kényszerítik a hatóságokat, tisztviselőket és egyes polgárokat, hogy ugyanakkor, midőn az alkotmány visszaállítottának mondatik, az alkotmány alaptörvényei ellen eszelleitnek. És e törvényellenes eljárásnál eszközül használtatik még a rendes katonaság is, melynek pedig szebb és magasabb rendeltetése van, mit a legnehezebb időkben is híven és vitteül teljesített s melyet az ilyen szolgálatról megkímélni, az állam érdekében állott volna. A polgárok egy része, névszerint az absolut rendszernek minden itt lakó vagy tartózkodó régi vagy újabb tisztviselői, az absolut hatalom törvény ellen kiadott rendelete által kivételnek az ország törvényeinek s bíróságainak hatalma alól, nemcsak hivatalos, hanem minden büntényi s más egyéb viszonyaira nézve is. S valóban, a köztörvényhatóságoknak annyira megszűnt a bonyolódott hatásköre mellett, csak egyesek erélynek s a várni és tűrni tudó nép józan bígadtságának lehet tulajdonítani, hogy az ország az anarchia veszélyeibe nem sodortatik. A föllállított főbb kormányzások sem törvényesek; mert az 1848-iki 3-dik törvényezikk szerint nem kormányzásoknak, hanem felelős miniszteriumnak kellene a közigazgatás élén állani, a mit pedig a törvényhozás már módosított és másokkal pótolta, azt nem a régi, hanem a törvény által megállapított új alakjában lehet csak törvényesnek tekinteni.

A legmagasabb királyi leiratnak már azon egy kifejezése is, hogy Felséged „királyi teljhatalmából és pedig feltételesan akarja visszaállítani a magyar alkotmányt“, magában elegendő arra, hogy az ígért biztosítás iránt minden bizalmat lehetetlen tegyen. — A sanctio pragmatica nem ismer királyi teljhatalmat a törvényhozás terén. A magyar király visszaveheti az elébe terjesztett új törvényjavaslatokat, felszólíthatja az országgyűlést újabb törvények alkotására; de a már egyszer királyi szentesítéssel megerősített törvényeket mindaddig, míg azok a rendes törvényhozás utján el nem törültek, szüntogy tartozik megtartani, mint tartozik az ország és annak minden egyes polgára, az ekkép alkotott törvényeknek hódolni, s a fejedelemnek, mint a törvények alkotmányoszerű legfőbb végrehajtójának, engedelmeskedni. — Az alkotmány sértetlen fenntartása, a sanctio pragmatica világosan kikötött feltétele a trónöröklési jognak. — E kettő egymással viszonyos, a fejedelem tehát, ha a sanctio pragmatica teljes értelmében kíván uralkodni, az alkotmány fenntartását más feltételhez nem kötheti, mint örökösödési jogának elismeréséhez s életbeléptetéséhez, mit az ország, mely a sanctio pragmaticához szorosan ragaszkodik, megtartani nem is akar.

Azon eljárás, mit a legmagasabb királyi leirat követ, midőn törvényeinkről s jogainkról absolut hatalommal rendelkezik, s az october 20-diki diplomának és a február 26-diki pátensek alapjára akarja fektetni a magyar alkotmányt, lehet talán egy octoyrozott alkotmány behozatalára intézett kísérlet; de a magyar alkotmány visszaállítására bizonyosan nem vezet.

De mi le nem mondhatunk az ország azon alkotmányos jogáról, miszerint a törvényhozó hatalmat a fejedelem és a nemzet csak együtt és közösen gyakorolhatják; mi egyoldalú s absolut törvényhozást hazánk felett, jogosnak s alkotmányosnak el nem ismerhetünk. Erő és hatalom felfüggesztheti ismét alkotmányos jogainkat, octoyrozhat, rendelkezhet; de mi kénytelenek vagyunk e felfüggesztést, az ily rendeleteket és minden octoyrozást alkotmányellenesnek

s a fizenkét évig fennállott abszolút rendszer újabb alakú folytatásának tekinteni, és azokhoz sem beleegyezésünkkel, sem megnyugvásunk kijelentésével nem járhatunk; mert ha ezt tennék, büntlenek volnának a törvényhez, hazához s önelkiesmeretünkhöz.

Es ha legszentebb kötelességünk nem parancsolná is, hogy minden ostromlás ellen tiltakozzunk, akkor is ragaszkodnánk saját ősi alkotmányunkhoz; mert azon alkotmány, mely a nemzet életéből fejlődött ki, a nemzettel együtt él, alakult és tárgult; rendszerint célszerűbb is, állandóbb is, mint az ostromozott alkotmányok. — Hivatkozhatunk e részben a történelmi, felhozhatunk példákat Európa más országaiból, de csak azt említhetjük meg, hogy az osztrák birodalomban 1848 óta hányféle alkotmány vagy annak helyett pótoló másféle rendszer ostromoztatott, melyeknek legnagyobb része csak igen rövid ideig élt, egy része pedig soha életbe nem lépett.

A mi az örökös tartományoknak, és a birodalomnak azon jogait illeti, miket az 1848-ki törvények állítólag megsértettek, valóban nem tudjuk: mik azon megsértett jogok, s mi részben lettek az 1848-diki törvények által megsértve? A sanctio pragmatica Magyarország a magyar királlyal kötötte, s abban csak az uralkodónak ugyanazonosságát, és ennek alapján a feloszthatlan és elválaszthatlan birtoklást állapította meg. De közös kormányzatról ezen alapszerződésben szó sincs, sőt, a mint fentebb is kifejtettük, világosan kikötötték, hogy Magyarország saját törvényei szerint kormányoztassék. Az 1790. 10-dik törvényekkel pedig határozottan kimondja, hogy „Magyarország szabad ország, s kormányzatának egész törvényes alakzatára nézve független, semmi más országnak vagy népek lekötve nincs (nulli alteri regno aut populo obnoxium), hanem tulajdon önállással és alkotmánnyal bír.”

Ha tehát Magyarország semmi más országnak vagy népek lekötve nincs, alkotmányos önállóságban mikép sérthette más ország jogait az által, hogy saját törvényhozásiában ügyei felett alkotmányserűleg intézkedett? Az 1848-ki törvények pedig csak ily intézkedéseket foglaltak magukban. Magyarország nem kíván avatkozni más országok törvényhozásába, vagy kormányzatába, s e részben a viszonyosságot joggal követelheti.

Nem akarjuk mi veszélyeztetni a birodalom fennállását, nem akarjuk a sanctio pragmatica szerint jogosan fennálló kapcsolatot felbontani. Hiszen a personal unio is kapcsolat, melyből közös viszonyok származnak és mi e viszonyokat figyelembe kívánjuk mindig tartani. Az 1848-diki 3-dik t.-cikk is határozottan kimondotta 13-dik szakaszában, hogy „a magyar miszterek egyike folyvást Ő Felségének személye körül legyen, s mindazon viszonyokra, melyek a hazát a közös tartományokkal közösen érdeklik, befolyván, azokban az országot felelősség mellett képviselje.”

— Világos a törvény ezen rendelkezéséből, hogy az 1848-diki magyar országgyűlés is fenn akarta tartani azon kapcsolatot, mi a sanctio pragmaticában ki van fejezve, s az ebből eredő közös viszonyokra nézve saját törvényes kormányát által akart érintkezni az örökös tartományok törvényes kormányzatával.

Es a mennyiben a két, egymástól független kormányzatnak egymással érintkezése, különösen a törvényhozás elé tartozó tárgyakra nézve, netalán elegendő nem volna, kézség vagyunk mi, a mint első feliratunkban is kijelentettük, az örökös tartományok alkotmányos népeivel, mint önálló szabad ország, függetlenségünk megővése mellett esetenként szabadon és nyílt ösztönzéssel érintkezni. Ily módon minden egyes esetben sokkal könnyebb leendő tisztába hozni a közös viszonyokat, mint egy közös birodalmi tanács által, melyhez mi csak alkotmányos önállásunknak és leglényesebb jogainknak feloldozásával költözhünk képviselőket, s melybe Magyarország már előre azon aggodalommal lépne be, hogy minden szóbeli biztosítások dacára, végre mégis osztrák provinciánál fogva tekintet, s azon kísérlet, mit századok kereszttől az abszolút hatalom gyakran, de sikertelenül ismételt — a beolvasztás kísérlete — majd az alkotmányosság színe alatt kezdetik meg. Ezen aggodalom és a bizalmatlanság, mely az aggodalom kísérője, minden lépésben rendkívül nehezít, sőt gyakran lehetetlenné tenné a tanácskozási folyamat, s végre magát a birodalmi tanácsot is szétbontaná, vagy a majoritást oly eljárásra vezetné, mely keserűséget, sőt gyűlöletet vonna maga után, — nem egyes emberek közt, hanem nép és nép, ország és ország között, — mi kétségeltlenül a legnagyobb csapás volna, mi a birodalmat érhetné.

Közös viszonyokat egyenjogú felek között csak kölcsönös bizalommal lehet elintézni. De kényszerítéssel kölcsönös bizalmat megalapítani lehetetlen. A hol nincs aggodalom és nincs is ok rá, a hol kényszerítés nem zárja ki a szabad akaratot, ott a közös érdek a legbiztosabb kapcsolat.

Meg vagyunk arról is győződve, hogy az 1848-diki törvények sem a birodalom cél szerinti kormányzatát, sem annak nagyhatalmi állását nem veszélyeztetik: de veszélyeztetni azt azon rendszer, melynek elfogadására minket is kényszeríteni akar a legmagasabb leirat.

A felelős magyar minisztérium törvényszabta felállítására — úgy látszik — az a pont, mely ellen főképp irányozták a legmagasabb leirat ellenvetéseit. — De hiszen a magyar minisztereket Felség maga nevezi ki, s azok Felségnek törvényes akaratát mindenkor teljesítik. Felelősek lesznek ugyan az ország gyűlésének, a mint ezt az alkotmányosság alapszámja is megkívánja; de ezen felelősség könnyű lesz minden törvényes rendelet ellenjegyzésére nézve, törvény ellen rendelkezni pedig Felség maga sem akarat. A nemzet, ha látja az alkotmány teljes visszaállítására s épségben tartására irányzott komoly szándékot, s nem lesz oka félni, hogy jogai csorbíthatnak, bizalommal fogadja Felségnek előterjesztéseit a törvényhozás terén, megnyugvással kíséri törvényes kormányának a végrehajtás körében tett minden lépést, és ha a törvények egyik vagy másik rendelkezésének módosítását idő s körülmények igénylik, vagy maga hozandja azt javaslatba, vagy azon javaslatot, mit Felség nevében a felelős minisztérium elő ad, aggodalom nélkül veszi tanácskozási: mert nem lesz oka félnie a fejedelmi hatalom tulterjeszkedéséről, vagy attól, hogy

az ország érdekei s törvényei mások érdekeinek feláldoztatnak. Azon nemzet, mely híven megőrizte alkotmányának s törvényeinek pajzsa alatt jogait s érdekeit biztosítja látja, nem kénytelen más helyzet, más viszonyok után sóvárogni.

Nem mindig a legbiztosabb, legjobb és legelőszóbb azon kormányzat, melyet egy naplól a másikig vezetői legkönynyebb és legkényelmesebb. — A kormányzat rendszerének hiányai s a kormány vezetésében elkövetett hibák gyakran csak idő múlva teremt meg a keserű gyümölcsöt, és azon statusférfiak, kik az állam egyes részeinek különböző viszonyait s elágazó lényeges érdekeit kellőleg nem méltányolják és a nehezebb kérdéseket farszót megoldásról vagy mellőzik, vagy valamely teoriában felállított általános elvvel vágják keresztül, nem figyelmeztetve azon elvnek gyakorlati kivethetőségére, s az alkalmazásból származható káros következtetésekre: saját kényelmüknek az állam jövőjét áldozzák fel.

Az egyes államok nagyhatalmi állása nem egyedül rendes hadseregeik számától függ. Az abszolút kormányzat talán könnyebb és kényelmesebb, — abszolút rendszer mellett gyorsabban lehet nagy hadsereget kiállítani; de a legderekabb hadsereg mellett is veszélybe dülhet az állam, ha annak védelme a népek érzelmében nem gyökerezik. — Tizenkét évig állott fenn nálunk is az abszolút rendszer, de nem árasztott boldogságot a népre, nem tette az államot gazdagabbá és hatalmában nagyobbá; s Felség tizenkét évi tapasztalás után maga is szükségesnek látta, az abszolút rendszerrel felhagyni, s alkotmányos útra térni. — Alkotmányos uton is könnyebb oly birodalmat kormányozni, mely egy népből áll, s ennélfogva egysége természetes, mint az olyant, melyet több országok képeznek, s melyben az egyes országok külön alkotmányos önállással, jogokkal, törvényekkel, — de sőt külön közjogi fogalmakkal s politikai nézetekkel bírnak. — Ha a népek fejlettebb politikai érzelmek s akarat nélküli lények volnának, — könnyű volna őket összeolvasztani, s természetes egység nem léteben mesterséges egységet teremteni. — A hajdan korban, midőn még az alkotmányos fogalmak, és a jogok érzete kevésbé szivárgottak át a népek mindenrétegeibe, gyakran sikerült ily kísérletek; de ma már érzik a nemzetek, érzi a népek minden osztálya a politikai szabadságnak s törvényes függetlenségnek valódi bécset, s kegyelettel ragaszkodik azokhoz, és ezen érzelmeknek, ezen kegyeletnek mellőzésével népeket és országokat politikai teoriák szerint akarjuk ellen átalakítani, ritkán sikerül. — Sőt gyakran az ily kísérletek veszélyrel is járnak, mert az akarat szabadsága egyeseknek és népeknek oly drága kincse, hogy annak feloldozásával még azt sem fogadják szívesen, mi szabad akaratú választva hasznos lett volna érdekeikre nézve.

Oly szorosabb egyesülés, mely az illetőknek teljesen szabad akaratából önként történik, gyakran hasznos lehet, s legalább módjára nézve nem igazságtalan. De midőn valamely alkotmányos országot a fejedelmek teljhatalmának sulyával kényszerít oly egyesülésre, mely azon ország alkotmányának átalakításával, sőt lényeges jogainak feloldozásával jár, és az eziránt abszolút hatalommal kiadott fejedelmi rendeleteknek nem is előleges tárgyalását, hanem ténylegi teljesítését parancsolja: lehet-e ily módon célszerű s igazságos az egyesítés? — Nem fogja-e azt az ország oly sulyos csapásnak tekinteni, mely által attól fosztották meg, mi előtte a legszentebb volt? Fogja-e szívesen védeni és támogatni azon állapotot, melyet keserű érzelmekkel töl? Nem fog-e örülni minden veszélynek, minden bajnak, mely az egészét fenyegetve, neki reményt nyújt, hogy talán szabadulhat azon lánczoktól, mik akaratja ellen másokhoz kötöttek? Erős és hatalmas volna-e a birodalom a népek ily érzelmei mellett? És azon szorosabb, de kényszerített kapcsolat mellett, mely az országban ily érzelmeket támaszt, jobban és könnyebben lehet-e kormányozni, mint a tább, de önkényes egyesüléssel, mely senkinek sem fáj, s melyet a nemzet jogaival s alkotmányával megférőnek tekint?

Mi a sanctio pragmaticában kimondott kapcsolat mellett közös fejedelmünk alatt az örökös tartományok népeivel testvér szeretben és egyetértésben óhajunk maradni, melánnyosságot szerint osztva velük bajban és teherben. De törvényeinknek, s törvényes önállóságunknak teljes épségben tartása mellett is megtörténhetik ez, a nélkül, hogy az állam céljai s teljes biztonsága legkisebb veszélynek kitétlenek. — Miért kívántatnak tehát tőlünk oly áldozatok, miket hozunk nem szabad? — miért követelhetik, hogy alkotmányunk feloldozásával jogainkról lemondjunk, s megtagadjuk kegyeletünknek legszentebb tárgyát? — miért törjük mindezt a nemzet előleges beleegyezése, sőt megkérdezése nélkül parancsolólag, éppen azon pillanatban, midőn Felség a legmagasabb leiratban az igéri, hogy: „Magyarország, mind személyekre, mind a kormányzat rendszerére s alakjára nézve az ország alkotmányának megfelelő módon fog kormányoztatni”, s kijelenti, hogy: „nem szándéka a szent István koronájához tartozó országokat a birodalomba beolvasztani.” — Miért akarják érdekeinket s óhajainkat az örökös tartományok érdekeivel egyenes ellentétbe állítani, s a szeretést és egyetértést helyett, mely egyedül képes tartósan és biztosan egyesíteni... miért akarják a féltékenységek, keserűségek, sőt talán a gyűlölségek magvát elhinteni azon népek közt, melyek multjoknál és helyzetüknél fogva nem arra hivatnak, hogy egymásnak ellenségei legyenek: hanem arra, hogy békében és szeretetben, egymástól függetlenül védjék és támogassák egymást minden időben? — Miért akarják az országot azon hitre kényszeríteni, hogy azok után, mik ily módon történtek, nincs többé mit vesztenie...?

Kényszerített egység nem teszi erőssé a birodalmat. Az egyes országoknak sértett önérzete, s a kényszerítésből származott keserűség séztvállási, sőt talán végelszakiadási vágyakat ébresztene, s e miatt a birodalom akkor lesz majd leggyöngébb, midőn összes erejére, s népeinek egész lelkesedésére legelőszóbb szüksége volna. A mely birodalom egysége csak fegyveres erővel lehet fenntartani, annak nagyhatalmi állása felette kétséges, s a veszélyek óráiban éppen nem biztos.

Az ország politikai jogainak csorbítása mindig igaz-

ságtalan, mindig fájdalmas érzelmeket s elégtelenséget szül. — Oly hatalom, mely rendezett viszonyainál fogva képes a honpolgároknak anyagi jólétet nyújtani, — egy időre legalább kevesebb kockázattal teszi az ily lépést; mert az anyagi érdekek kielégítése sokaknál legalább enyhíti a veszteséget, amár még az ily hatalom is helytelenül cselekszik, midőn az ország jogait sérti. De ha valamely hatalom akár hibából, akár szerencsétlenségek folytán oda jutott, hogy az anyagi jólét emelésére csak igen keveset tehet, sőt az állam fentartására a súlyos terhek alatt majdnem már kimerült honpolgároktól újabb s ismét újabb anyagi áldozatokat kénytelen kívánni, nem jár el célszerűen, midőn a nemzet érzelmeit a politikai jogok csorbításával is sérti, mert a súlyos terhek azon meggyűződés mellett, hogy a politikai jogok biztossága is a veszélynek van kitéve, még súlyosabbakká válnak, a méltó keserűség érzete lehangol minden áldozatkésziséget, s elfojtja a bizalmat azon hatalom iránt, mely a polgároknak anyagi érdekeit nem tudja, politikai jogait pedig nem akarja kímélni.

Azon abszolút rendszer, mely nemcsak Magyarországnak, hanem az örökös tartományoknak is megszüntette alkotmányos szabadságát, keletkezésekor vezéreltül egy eszmét állított fel: az összes birodalom központosított egységének eszméjét. — Azon statusférfiak, kik ezen eszmét felállították, meg voltak győződve, hogy az egységes nagy Ausztria, melyet ők eképpen alkantának, a hatalomnak oly magas fokára fog emelkedni, minőt a birodalom még eddig soha el nem ért. Tervük kivételében semmi tetteleg akadály nem gátolta őket; mert az abszolút hatalom szigorú parancsainak az engedelmséget senki meg nem tagadta; eltörölték a leromboltak mindent, a mi utjukban állott, farsadást a pénz nem kímélte, s tizenkét év alatt a jövőd nemzedékek jövődelmét is elköltötték. És tizenkét év után a birodalom sem hatalmában, sem terjedelmében nem lett nagyobb, terhei pedig rendkívül súlyosodtak. — Ekkor Felség maga szüntette meg a célra nem vezető abszolút rendszert, de azon eszmét, melyet vezéreltül az abszolút rendszer állított fel, s melynek az minden jogot, minden tekintetet feloldozott — a központosított egységnek eszméjét — kiindulási pontul továbbra is fentartotta, s alkotmányos uton kívánja azt valószínűsíteni, mit az abszolút rendszer mellett annyi évek folytán létrehozni nem lehetett.

(Folytatjuk.)

Szász nemzeti gyűlés.

(Aug. 5-diki ülés folytatása és vége.)

Nagy-Sink, Brassó és Szászváros követi indítványára nézve Konradshaim vitte az előadói szerepet, s ez az előadandó indítványokat nem találván olyannak, melyek nyílt ülésben tárgyalhatnának, titkos ülést indítványozott, a mit elnöklő nemzeti ispán támogatott. Erre nézve heves vita támadott legelőször is azon kérdés felett, vajjon tartassék-e zárt ülés? de végre is azon nézet vergődött diadalra, hogy az egész tárgyalásnak nyílt ülésben kell folynia. Hogy meghatározassék: vajjon egy indítvány nyílt vagy zárt ülésben tárgyalassék, előbb annak tartalmát kell ismerni, minél fogva végzésé lön, hogy az indítványt nyílt ülésben tárgyalassanak, mintán ugy is ez ülésben nem a tárgy lényegébe való ereszkedésről, hanem csak azon előleges kérdéssel lehet szó, vajjon általában tárgyalás alá bocsátandó-e azok vagy nem?

Előadó jelenti, hogy szászvárosi követ Domsa indítványozza, miszerint: „Az 1860 oct. 20-ki legm. cs. diploma és arra következő ugyancsak 1860 oct. 20- és 21-ki legm. kázatok s különösen az ezen legm. cs. manifestumokban kimondott autonomia és minden nemzetiségek jogegyenlősége alapján a tisztelt nemzeti egyetem ismerje el az alája rendelt román népség politikai nemzetiségét és ezen elismerést egy formászerinti határozat által erősítse meg még ezen gyűlés folyama alatt.”

A szász területen lakó románok egyenjogúsága a szász nemzeti gyűlés 1848 ápr. 3-ki 458/1848 számú határozatával kimondatván, a szász n. gy. ezen indítványt s tulajdonképp magát az 1860 oct. 20-ki diplomát megelőzte. A mennyiben azonban jelen indítványban a román nemzetiség autonómiaja kívántatik, ez pedig területi kizsákitás nélkül nem képzelhető, ezen indítvány előleges megvitatás végett az illető bizottmányhoz lenne utasítandó.

Előadó ezen javaslata minden vita nélkül végzésé emelteteti.

A brassói követek indítványa: „Mintán a nemzeti gyűlés által 1850 febr. 8 ról polgári és katonai kormányzó báró Wohlgemuthnak és k. biztos Bach Edúrdnak a szász nemzet nevében benyújtott emlékirat az egyes szász községek tudta és akaratát nélkül adatott be, az abban kimondott lemondás pedig az ősi megpróbált szász municipalis alkotmányról következményeiben megmérhetlen káros hatású lehet, a nemzeti gyűlés nyilatkoztassa azt érvénytelennek, erőtlenné, semmit érőnek.”

Előadó ismétli aziránti nézetét, hogy e kérdés titkos ülésben lenne tárgyalandó.

Dr. Guist. Mintán ez alkalommal csak azon előleges kérdéssel van szó, hogy az indítvány általában tárgyalás alá bocsátassék-e, nem látom át: mi szükség itt a nyilvánosságot kizárni. Részemről a nyilvánosság megtartása mellett szavazok.

Ezen Gull által támogatott ellenvélemény elfogadtatik.

Előadó: Ha ennélfogva csak amaz előleges kérdés jön határozat alá, részemről indítványozom, hogy az tárgyalás alá ne bocsátassék, mintán károsnak tartom, hogy azon kezdjük a dolgot, hogy egy későbbi nemzeti gyűlés az előbbinek végzését megsemmisíti (!)

Lassel. Azon határozat, melyről itt szó van, csak az, melynélfogva a nemzeti gyűlés municipalis alkotmányáról lemondani késznek nyilatkozott, hogy az 1848 decemb. 21-ki manifestumban kimondott alapelvek átvétethessenek. Itt azon lényeges föltétel volt kikötve, hogy a szász nemzeti gyűlés, ha az 1849 márczius 4-ki birodalmi alkotmány életbe léptetik, lemond saját alkotmányáról, hogy magát a birodalmi alkotmányba beillesztetni engedje. De mintán az

említett bir. alkotmány nem lön életbeléptetve, magától értetik, hogy a gyűlés által tett nyilatkozat elveszti hatását, a feltétellel megszünt a köteleesség. Az 1850-diki nemzeti gyűlésnek azonban nincs mit a szemére vetni, mert ha az akkor várt dolgok teljesültek volna, most talán semmi ok se lenne panasza.

Előadónak Gull által támogatott indítványa 8 szavazattal 13 ellenében elvetették, ugyancsak a bizottmányhoz utasítást tartalmazó indítványa 6-al 15 ellenében.

Még egy pár kevésbé lényeges kérdés tárgyalatott, s a napi renden volt tárgyak végeztével elnök felszólítja a gyűlés jegyzőjét, hogy olvassa fel az időközben bevett, f. év. jun. 21-ől kelt és a szászsebesi királybíró s orátor által aláírt felhatalmazását ezen szék küldötteinek. Ennek felolvasása után elnök jelenti, hogy a szászsebesi követek a legnagyobb fontosságu indítványokat jelentették be. De miután utasításukban van, hogy minden fontos kérdésben meghallgassák küldöik véleményét, elnökileg oda utasította őket, hogy indítványaikat előbb küldöikkel közöljék s aztán nyújtsák be.

Papp. A nemzeti gyűlés határozata szerint minden követnek joga van indítványt tenni, a nélkül, hogy bármennyű utasítás által korlátoztának. Mi küldöinktől csak felhatalmazást kaptunk, az pedig utasítást nem tartalmazhat. Azon kérdés: vajjon a követeknek adassék-e utasítás vagy ne, mindjárt a választás után fölmerült. A tanács ellenében, mely az utasításadás jogát magának tulajdonítja, a szék képviselői tiltakozott. A szászsebesi követek választása jun. 16-dikán ment végbe s nem mint a felhatalmazásban hamisan áll jun. 21-kén. Delután a választók összegyűltek s elhatározták, hogy követeknek semmi utasítást se adjanak, hanem azoknak jó lelkiismeretében és képességében megnyújtsanak.

Elnök: Szóljon ön minél rövidebben és maradjon a tárgy mellett!

(Kiáltások: Halljuk!)

Papp. Én a felhatalmazást nem kaptam meg Szász-Sebesen, hanem csak itt vehettem át követársamtól s mindjárt első pillanatra feltűnt előttem, hogy annak kelte hamis s hogy azt csak a városi tanács és nem a szék adta ki, holott minket az utóbbi és nem a város választott és bízott meg; ezen felhatalmazvány által korlátozva s én e miatt lépéseket akartam tenni, de társam megnyugtató, hogy felhatalmazás és utasítás két különböző dolog. Minthogy nem vagyunk utasítással megkötve, kérem a nemzeti gyűlést határozzon; elfogadjá-e indítványainkat vagy nem?

Elnök: Ha ön a v. tanácsot törvénytelennek tekinti, akkor meg kell engednie azt is, hogy a választásnak se lehet helye és felhatalmaztatás is érvénytelen. Utasítottam volt ön, hogy forduljon a városi tanácshoz, mely önt felhatalmazta. Ön azonban a n. gyűléshez főlebbéz. Ezen főlebbezés rendes uton bejelentendő lett volna, hogy napirendre kitűzzem.

Lassel. Arról van itt kérdés, vajjon egy követ tehet-e önállóan indítványt, avagy csak utasítása világos értelmében? Való, hogy e tekintetben a követ joga csak küldöttől származik s csak annyira terjeszkedik, a mennyiben az neki adatott. De a nemz. gyűlésnek nincs joga a követ és küldöje közti ügybe avatkozni, mert ha a küldök nincsenek megelégedve küldöttjük eljárásával, az ellen panaszt emelhetnek, sőt vissza is hívhatják. Indítványozom tehát, hogy a tisztelt nemzeti gyűlés mondja ki határozottan a követek függetlenségét, továbbá ismerje el, hogy a nemz. gyűlés nem illetékes megítélésére annak: vajjon a követek magatartása megfelelő-e küldöik nézei és ohajtásaival.

Mintán még Papp, Wagner és Löw beszéltek, a vita befejeztéknek nyilvánították és szavazat alá bocsátatták.

Gull óvást tesz maga részéről a szavazás ellen, miután az egész az ügyrend ellenére tárgyalatott.

Brassó indítványa 13 szavazattal 3 ellenében határozattá emeltetett.

Ezen határozat ellen Konrád és Wagner külön szavazatot jelentenek be.

Az elnök a gyűlést bezártnak nyilvánítja.

Kézdivásárhely, aug. 7. — Az árulás már-már vége felé jár s reményünkön kívül a tavaszi sok szárazság után elég jó termésnek nézünk elébe, mind az ős, mind a tavasz-vetésekre nézve.

Többjév óta nem fordult meg városunkban avagy csak egy árva színészársulat is. Ezen hó 2-kán városunkba érkezett, habár az időt rozskor választá, a Nagy Mihály igazgatása alatti vándor színész-ársulat. Előre örvendének érkezésüknek s habár aggódtunk a felett, hogy ily szorgalmi mezei munka időn kevés közönség fogja részvételével felkarolni, mindazonáltal meglehetősen közönség előtt tartották az első előadást, a „Czigányt“ s különösen Bogdán Róza kisasszony ragadta el az ifjúság figyelmét, szép korszorujával s meglehetősen előadásával. Valamint Bogdán Béla magyar magány tánca is élénk tetszésnyilatkozatra ragadta a közönséget, mely még nem látott ily szabatos magyar táncot.

Ezen városunkra nézve örvendetes tudósítás után, sajnálattal bár, de levelezői köteleességünkől kifolyólag egy-két szomorú tudósítást is meg kell említenem.

„Első szomorú tudósítás, hogy folyó hó 2-kán 50 katonaszállott ki városunkban executioba, az ön becses lapjában ismeretes nagy üstösökre, a pálinka-accis hátrálék felhajtására.

Sajnos az eljárás, mert ezen tisztelt urak részletenként örömet fizettek volna a mint állítják, de az illető fináncbizos ur nem kívánta, s most midőn az összeg nagyra növekedett, egyszerre katona-executio szállott a felhajtásra, mégpedig házaként 7, 8, sőt 10 is, a kiket étellel, itallal, szállással, sőt 5 ujkr napidíjjal is kell ellátni. Aztán azt sem tudja az ember, hogy kinek és miért, mert minden computus nélkül, egy Höflinger nevű ismeretlen névvel aláírt cédulákat mutattak a katonák, ki 800, ki 900, sőt 1000-en is felül szóló követelésről.

A katonákat egyébiránt az illető tisztességgel ellátják, vagy székelesen szólva: „megtisztelik“ s így ők is becsülettel viselik magukat, semmit sem gorombáskodnak,

sőt engedelmet kérnek de, nekik parancsolta az a bizonyos Höflinger, s így ki kellett szállniok.

A második szomorú hír, hogy ezen hó 20-dikán már valósággal megkezdődik a fenirtnál sokkal szebb mulatság, az adó-executio, katonai erőhatalom által, a mint egy elég világos rendeletből volt alkalmunk olvasni, eddig csak jesszettek a mumussal, de most már valóban eljön. Minket pedig községi s megyei határozatok az alkotmány értelmében köteleznek a törvénytelen adó nem-fizetésére. Ezen magas helyről jött rendelet pedig kötelez a megfizetésre, sőt a nem-fizetés esetében 20-kára egész bizonyossággal igéri a harcosló sereg kiszállását. Van tehát igazi alkotmányos életünk! Tisztviselőinket megválaszthatjuk, az adónkat, az accist megfizethetjük, mert ha nem, executio jön ránk; a bélyeget ha tetszik használhatjuk, mert ha nem használjuk, Moldovára utlevélünkkel nem bocsátanak; a trafikból a dohányt szivhatjuk, mert nekünk termelni az alkotmányos élet paragrafusainál fogva nem szabad, s még sok ilyen szép dolgok történnek mióta újra feltámadt alkotmányunk 12 éves sirjából.

Ojtozi.

Bukarest, aug. 7. — E hó 4- és 5-dikén tartá a helybeli ref. magyar község a 81 számból álló iskolai növendékek közmegvizsgálását. Nem foglaltatnák a tért becses lapjában ily izgalmas korban nevelési tudósításokkal, de nekünk elszigetelt helyzetünkben oly nemzeti inepünk a növendékek próbatétele, melyre szülők, gyermekek, tanítók egyaránt édesen emlékeznek vissza egész éven át. Maga a templom nemzeti koszorúkkal, bokrétaikkal és magyar nemzeti lobogóval van e napokra a legdíszesebben ékesítve. Szülők, magzatok előveszik inepi magyar öltözeteiket s azokban jelennek s akkora részvétellel, figyelemmel kíséri az összes hallgatóság a növendékek bátor feleleteiket, hogy 4—5 óra alatt ily roppant hőségben is a templom szülfuva van és senki helyéből ki nem mozdul. A próbatételt rendes istentisztelet szokta megelőzni, mit az idén még innepélyesebbé tett a magyar dalárda igen pontosan betanult négyes dalaival, a fáradhatlan tanító Kiss József vezetésével. A tanulók különösen a magyar szavallatban és számtanban oly kitűnően viselkedtek magokat, hogy az mindenkit meglepett. A próbatételt után husz darab „Szines könyv“ és négy darab „Hét hét Josefstadtnak“ osztott ki jutalomul a növendékek között, melyek megszerzésére sok szülő készséggel segédkezett nyújtott az egyháznak. Mind ezt szép kerti mulatság zárta be, hol a dalárda és kis tanulócsereg váltogatva dalogtatta legszebb magyar népdalainkat. Adjon az ég Kiss Józsefhez hasonló számos buzgó tanítót a magyar ifjú növendékeknek.

Mint érdekes utikalandót megemlítem, hogy e napokban a brassói és bukaresti német dalárdák kirándulást rendeztek volt, előre megállítván, hogy Kimpinán találkoznak egymással, honnan más városokba is elrepüljenek. Midőn Ploesten egy népkertben a legvigabban mulattak, egyszerre román katonaság fogta körül a kertet s pár óráig foglyokul nyulatkoztatta őket. Mint itt beszéltek, a ploesti rendőröknek tüntetésnek nézte a dalárdák lobogóit és a zajos mulatságot. A helyigminiszter mielőtt el tartóztatásról értesült, rögtön táviratilag szabadon bocsátatta őket. Valóban szép alkotmányos eljárás a szabad Romániában. Még szerencse, hogy meg nem pusztasították a vig fukát, mint most mindjárt két éve Kreuzleskő rendőrökönk alatt a Bosel-házban összegyűlt román petícionálistákat. Vannak szabadelvű román hazafiak, kik az ily ártatlan mulatságokban is a román alkotmány elleni tüntetést látnak, holott napnál világosabb, hogy ennek politikai iránya nem lehet. Nem már csak azon okból sem, hogy a bukaresti német dalárda tagjai nagyrészt porosz alattvalók. Attól pedig talán csak nem tartott a ploesti rendőröknek, hogy Ploesten fogják kiáltani a német egységet. Bizony sok mindenféltől félnek némely román hazafiak. Ausztria ellensége, a magyar uralkodni akar a Feketetengerig, s ezért minden áron élet-halálra ellenzeni kell Erdély unioját. Mult őszezel a német telepítés, most Erdély unioja ellen szólnak fel az itteni román lapokban az erdélyi román írók. Az itteni román írók, hallgatva az európai szabadelvű sajtóra, ügyüket rokonszenvenvel kísérik, hanem ezek helyett az erdélyiek jönnek át és innak rólunk ezerféle képtelenségeket, így például: hogy a magyarok el akarják nyomni az erdélyi románság nemzetiségét, hogy nem a kolozsvári 48-diki országgyűlés, hanem a balásfalvi gyűlés szabadította fel a jobbágyságot, s több efféleket. Pedig oly ember tollából folynak e tévtanok, a ki szép állásánál fogva végtelen sokat tehetne az itteni ifjúság felvilágosítására és a két nemzet testvériesítésére. De a magyarral nem lehet boldogulni, az nem egalitét, hanem szolgaságot akar. Be szép egalitét az a fogarasi nyelv-kérdés, hát még a moldovai magyar jobbágyság. Vajjon mit mondana a tudós director ur, ha a moldovai 50—60 ezer magyarság egy reggel szépen proklamálná a felszabadulást. Alig hiszem, hogy elismerné ennek jogosultságát, hanem ezt mondaná bizonyosan — és helyesen — atyafiak, csak várjátok békén, míg a jászvásári országgyűlés felszabadít, s ime a balásfalvi gyűlés felszabadította magamagát. Ezt hívják aztán alkotmányosságának.

r. l.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A „N. N.“ írja, mily rendkívüli gyorsasággal dolgozott a pesti távirda csőtörtőkn. A felirati javaslat olvasása délelőtti 11 órakor kezdődött s már délután 3 órakor, körülbelül egyszerre az ülés végével, gróf Forgách az egész felirati javaslatot szólván 6 felsége elébe terjesztette.

— A „Stjg.“ bécsi levelezője szerint a közvetített adók is erőszak útján fognak felvétetni; mégpedig a hol az egy-egy hátrálék ki nem tudható, a községeken. A dohányra nézve parancs van, hogy tépjék ki.

— A „P. Napló“-nak írják Bécsből, hogy a bécsi nép hangulata semmivel sem rosszabb a magyarok iránt, mint volt a felirat tudása előtt. Csak attól félnek, hogy ha a magyarok nem segítik, elvesztik saját árnyékalkotmányukat is.

— Pesten nincs többé adósk börtöne. Az összes fog-

lyok szabadon bocsátattak, miután a magyar váltófog szerint nincs, az adóst nem érheti személyes fogság. (Nem tudjuk, vajjon nem téved-e a „P. H.“ honnan e hirt vesszük, midőn e szerint a hazai törvények életbeléptetésének viz-szabható erő is tulajdonították?)

— Gróf Festeticsnek a déghi határban fekvő mezei aklába folyó hó 4-dikén éjjel a menykő beültött s 56 méncsikéből csak négyet lehetett megmenteni.

POLITIKAI HIREK.

— Kossuth egy hónap óta Biella mellett Cossilában tartózkodik, a hol a vizgyógymódot használja. Olasz és magyar barátai gyakran látogatják, s a napokban nálá járt Medici tábornok is.

— Comoból írják: gróf Teleki Sándor meggyógyult. Türr tábornok néhány nap óta itt van. A jeles katonas az ujonan érdemjellet díszített sorában van.

— A „Patrie“-nak írják Nápolyból aug. 1-ről: Tegnap reggel indult ki Nolából a magyar legio két mezei ágyúval. Aulettaba van rendelve, hol a fölkelők erős állást foglaltak. Azonban a legio későre indult, mert már ekkor az aulettai heves csatának vége volt. A legio vissza is tért Nolába, mely kivonulásukkal fedezetlen maradt. Aulettát ott fekszik Salerno és Basilicata tartomány határán. Az utóbbi földregés nagyon megrongálta; de még tán jobban a jul. 31-ki csata. A 700-ból álló rablócsapat ellenállás nélkül foglalta el 30-kán a helységeit. A szomszédságból összesereglett nemzetőrség némi katonasággal körülvette. A kemény csata több óráig tartott, s mintegy 400 lázadó esett a győztesek kezébe; 80 azonnal főbe lővetett. Egy Párisból újabban érkezett távirati sürgöny szerint azonban ezen kemény csatában a magyar legio is részt vett. A magyarok és az olaszok rohammal mentek a városba.

— A mult héten a párisi bürzén az ausztriai papirok nagy csökkenésben voltak Magyarország helyzetének bizonytalansága miatt.

— Olaszországból írják: az érdemjellet földíszített garibaldisták névsora megjelent. Türr, Sictori, Bixio, Medici, Cosens a savoyai katonai rend nagykeresztjét kapták.

— A „Patrie“ római levelezője írja, hogy a nápolyi volt király a Farnese villát, mely a Caesarik lakának helyén áll, 25,000 frankért eladta III. Napoleonnak. A Campana muzeum kincseit is már kezdik költöztetni Párisba.

— Némely római lap írja, hogy Lamoricière tbb csakugyan oda fog érkezni a napokban, s átveszi Merode úrtól a badgyi tárczát, ez utóbbi rendőrmiszterre nevezetve ki.

— Az aláírások az olasz kölcsönre 900 milliót fedeznek. Jakab atya (Cavour gyontatója) Orviettoba érkezett. A pápa elvette tőle plebániáját.

— A Quatrebarbessel együtt elfogott legitimistákat Livornoba szállították.

— Cialdini haditörvénysszék elibe állította azon tisztet, a ki Sommában hat embert megöltetett.

— II. Ferencz két ízben is üdvözlötetett a porosz királytól a közelebbi merény előli szerencsés megszabadulásaért; először Carini által, ki mindig rendes képviselője a nápolyi királyságnak, másodsor Grazia hg. rendkívüli küldött által.

— Rómában a tanulók lázadása a Sz. Mihály-intézetben igen komoly volt. A tanulók gyűlöltek igazgatójukat, s egy ebéd után törökkel reárohantak. De az igazgató lelkes előre értesülvén, egy késsel volt felfegyverkezve s védelmezte magát. Mint írjuk a pápai zsandárok mentették meg. Az intézet növekedéi elbocsátatnak; a lázadás vezetői törvénysszék elé állítatnak.

— A Rómában lévő francia hadsereg erősítéseket nyert. Az „Ind.“ párisi levelezője igen hiteles adat nyomán állítja, hogy e hír való.

— Az angol parlament utolsó ülésében a trónbeszéd felolvasása előtt 88 törvényjavaslat nyert királyi helybenhagyást Griffith ur az utolsó előtti ülésben még interpellálta a kincstári főkancellárt: vajjon tudja-e a kormány hivatalos uton, hogy azon 30,000 fegyver, melyet a Rómába menekült nápolyiaktól a francia hatóságok elszedtek, jelenleg a bourboni rablóbandák fölfegyverzésére fordítottak? Palmerston l. válaszolja, hogy a körülbelül 20,000 nápolyi katonát, kik Gaetából Rómába huzódtak, a francia csapatok a határnál lefegyverezték, a mint ez rendesen történni szokott oly katonákkal, a kik semleges földre lépnek. A tőlük elvett fegyverek a pápai kormánynak, mint tartományi kormányoknak átadattak; azóta, mint ő hiszi, nagyobb részt kiadogattatnak; oly egyéneknek, kik Nápolyba mennek a nyugalom felzavarására és különféle kegyetlenségek elkövetésére. A francia hatóságoknak a dologhoz semmi közük.

— A porosz király chalonsi látogatásának elmaradását illetőleg Baden-Badenből írják: A király megkoronáztatása előtt, mely elhalasztott, azaz, mielőtt népére és országára nézve nem jutott teljes méltósága birtokába, nem akarja oly nyilvános alkalommal, minő a chalonsi táborbeli látogatás lenne, mutogatni magát. Egy kevésbé nyilvános látogatáson, mely később Ostendéből vagy Badenből történhetné, ezen tekintetek megszünnének a koronázás megtörténte előtt.

— New-Yorkból írják: Egy eldöntő csata csakugyan elveszett. A 45,000 emberből álló szövetségi hadsereg, mely jul. 17-kétől fogva Manassas felé elenyomult, jul. 21-dikén gyilkoló harc után, visszanyomott, s nagy rendtelenségben vonult vissza Alexandriába. A szövetségi csapatok három negyede családtagyakkal állott, mindazonáltal gyávaságról szó se lehet; erről meggyőző a halottak nagy száma. Egyes ezredek pár száz főre apadtak le, a new-yorki 71-ik védezednek alig fele maradt meg. Az összes veszteség híre szerint 4—5000 ember. Az ellenség egész ereje 90,000 emberből állott.

— New-Yorki tudósítások jul. 25-ről a szövetségi hadsereg veszteségét tetemesen leszállítják, ezek szerint nem esett volna el több mint 1000 ember, míg a szakadárak vesztesége 3—4000 ezek közt több tiszt, s maga Johnstone tábornok is.

— Ezen szerencsétlen háborúra nézve az angol trónbeszédben következő említés tétetik: Az egyesült amerikai

államokban néhány hó előtt kitört viszályok szerencsétlen módon fejlődtek nyílt háborúskodásokká. Ő felsége igen sajnálja ezen üdvetlen fordulatot, s elhatározta a többi európai hatalmak példájára minden beavatkozástól tartózkodni.

— Az „Advertiser” mondja a Manassas melletti csatára nézve: „Még egy ily csapás és Éjszak meg van mentve! Éjszaknak legnagyobb veszedelem az elbizakodottságban, s az ellenség kicsinyisében van.

— Londonba a következő telegramm érkezett New-Yorkból jul. 25-ről: Semmi újabb mozgalom híre a csatáértől. A szakadók congressusa Richmondban megnyitott. Davis elnök egyik tudósításában szerencsekívánatait fejezi ki az államoknak, hogy a szövetséghez csatlakoztak. Birálgatja egyszersmind Lincoln az északi államok elnökének politikáját, s értéstül adja, hogy még több állam is fog hozzájuk csatlakozni. De kíván még seregszaporítást, hogy az egyesülteket annál biztosabban leküzdhesse. Jelenlik, hogy az aratás itt is gazdagabb lesz, mint valaha volt.

— A délamerikai államok követe f. hó 6-án kihallgatáson volt Thouvenelnél. Valószínű, hogy Franciaország Angliával egyetértve legközelebb elismerendi a déli államok önállóságát.

Ujabbak. Az erdélyi unitáriusok megválasztott püspöke Kriza János e hivatalában legfelsőbb helyen megerősítettet.

— Az országgyűlés mindkét házának folyó hó 12-én tartott üléseiben a feliratnak a felsőház általi elfogadtatásakor felmerült szerkezeti módosításokkal, aláírása, keltezése, borítókozása és lepecsételése a mult alkalommal gyakorlott eljárás szerint megtörtént.

Jelenleg is a házak elnökei kértettek fel az átnyújtásra. A képviselőház délután 5 órai üléseben az elnök jelentette, hogy „azon perczben vett tudósítás szerint, az országgyűlés küldöttjei a feliratot augusztus 15-én lesznek szerencsések a Felségének átnyújthatni.” Ellenben több pesti lap biztos forrásból értesült, hogy a Felsége a két ház elnökeit folyó hó 14-én azaz szerdán d. u. 2 órakor fogja elfogadni.

— Országbíró gr. Apponyi György ő nmlga már hétfőn délelben hivatott Bécsbe táviratilag.

— Zágrábból távirják aug. 12-ről, hogy a horvát országgyűlés azon napi üléseben Fiume számára hivatali és oktatási nyelvvül a horvát határozatot. Egy törvényjavaslatban kimondja az országgyűlés, miként hazaárulási bünt követ el 1) a ki a királyság valamelyik kiegészítő részének elszakasztására vagy átengedésére mőkődik; 2) a ki a királyság közjoga ellenére, annak országgyűlési elhatározása nélkül, valamely idegen országgyűlésben részt vesz. Ezen büntények egytől öt évig terjedhető nehéz börtönnel büntetnek.

— Reményi hazánkba jelenleg Zágrábban aratja babérjait. A lelkesedés rendkívüli; mindenki el van ragadtatva. Midőn horvát és magyar dalokat játszik, virágok- s koszorúkkal özőnlük el.

— Ragusából azon hirt közlik, hogy a monte-

negrói fejedelem a következő kívánatokat terjesztette a fényes kapu elébe; 1) saját függetlenségének elismeretése, családjában öröklési joggal; 2) egy kikötő átengedése az adriai tengeren; 3) újabb határszabályozás. A diván e követeléseket elvetette, s ennek következtében adattak Omer pasának az ellenséges mőkődéss legközelebbi megkezdése iránti utasítások. A szerdának mintegy 30,000 főnyi serege általános özpontosulási mozdulatot vitt végbe s azt hiszik, hogy a hadmőkődés igen nagy eréllyel fog folyni.

— Berlinbe sürgönyzik a lengyelhatárról, hogy Varsóban folyó hó 10-kén, a közönség és katonaság között, a világitás megzavarása végett összeütközés történt. Egy halott, több befogatott. Következő nap is folyt a nyugtalankodás. Az eloszlásra való felszólítások daczára csoportosulások fordultak elő. Az izgalom nagy.

— Ugyanonnán távirják 11-ről, hogy a mult hét-főre nagy ünnepélyt tervezett az izgatási párt Varsóban. Közlevekben szőlították fel a népet, hogy a Lengyelország és Lithvánia közötti egyesülés nagy fontosságu évnapjait templomi szertartással ünnepeljék meg nyilvánosan.

— Párisban az a hír, hogy a francziák ssászára ez évi october 15-kén fogna találkozni a porosz királlyal Salzburchban.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T E S E K.

HIVATALOS.

(235)
1514. eln.

Hirdetmény.

(1—1)

Az 1818 évi márczius 21-kén és 1859 évi december 23-kán kelt legfelsőbb nyilparancsok értelmében folyó év augusztus 1-jén végrehajtott 339- és 340-dik kisorsolásánál a régibb állam-adósságnak a 14 és 283 számú sorozatok (series) huzattak ki.

A 14 számú sorozat magába foglalja az eredetileg 5%-ot kamatozó 11563 bezárólag 12154 számig jelölt Bankó-kötelezvények, melyek tőkeösszege 978599 frt, kamatja pedig a leszállított kamatláb szerint 24464 frt 58 $\frac{1}{2}$ kr., továbbá a későbbben benyújtott alsó-austriai rendi 4%-os domesticális kötelezvények 1608 és következő számait 1718 számig bezárólag, a melyek tőkeösszege 148533 frt 48 kr., kamatja pedig a leszállított kamatláb szerint 2970 frt 40 $\frac{1}{2}$ kr.

A 283 számú sorozat eredetileg 5%-os udvari kamarai kötelezvényeket foglal magában 2427 számtól 2750 számig bezárólag, a melyek tőkeösszege 998938 frt 32 kr., kamatja pedig a leszállított kamatláb szerint 24973 frt 27 $\frac{1}{2}$ kr.

E kötelezvények az 1818 márczius 21-ki legfelsőbb nyilparancs határozatai szerint visszameltetnek eredeti kamatlábokra, és a mennyiben ez az 5%-ot pengő pénzben megüti, a pénzügyminiszteriumtól 1858 october 26-kán kiadott 5286 számú hirdetmény (B. T. L. ad Nro. 190.) útján közzétett átváltozási mérték szerint 5%-os osztrák értékre szóló államkötelezvényekkel beváltatnak.

Azon kötelezvényekért, melyek a kisorsolás által eredeti de 5%-ot meg nem üti kamatlábokra jutnak vissza, a felek kívánatára, az említett hirdetménybe foglalt határozatok mértéke szerint 5%-os osztrák értékre szóló kötelezvények adatnak ki.

Bécsben, augusztus 1-jén, 1861.

A cs. k. ministeri tanácsos ur szabadsággal távollévén,

Pénzügyi tanácsos
Maschka m. k.

NEM HIVATALOS.

(222)

Iskolákat illető!

(3—3)

Ámbár könyvkereskedésem iskolai könyvekkel bőven el van látva, mégis megtörténik, hogy nagyobb megrendeléseknél egy vagy más könyvből a szükséges mennyiségű példányokkal rögtön nem szolgálhatok; minélfogva hogy a beállandó iskolai évre megkívántató könyvek beszerzését a **kellő időre** késedelem nélkül eszközölhessem, bátor vagyok az erdélyi t. cz. tanár urakat és népiskolák tanítóit tisztelettel fölkérni, szíveskedjenek a szükséges kötetek mennyiségéről engem minél előbb értesíteni.

Egyszersmind tudatom, hogy minden megrendelésnél némi **kedvezményt** nyújtandok, — **20—30 o. é. frtot meghaladó összegnél pedig illő ingyen példányokkal is szolgálók** a szegényebb sorsu tanulók részére s a szállítási bér fedezésére, mely által a tanulók — bármely távolságban — könyveiket a rendes bolti áron kaphatják.

Kolozsvártt, augusztus hó 3-án, 1861.

Stein János,
könyvtáros és kiadó.

(226)

A kolozsmonostori királyi alapítványi uradalomnak Kolozsmonostor és Bács részjóságai határaitban levő Szamos- és Nádaszvi halászatbeli haszonvételi jognál fogva tilalmaztatik a halászat mind maszlaggal, mind horoggal és puskával. Horoggal halászatra egész nyárra 1 uforint díj mellett bélyegjegyet lehet váltani Kolozsmonostoron halászat haszonbérő Bodai Károly urnál. Ezen rendszabály áthágói 12 uforintig büntetnek.

(234)

Eladó ház.

(1—6)

Szentgyházutezében a **475 szám alatti** 7 szoba-, konyha-, és kama-ra- és istállóval ellátott ház eladó. Értekezhetni hidutca 302 szám alatt.

(232)

Kiadó szállás.

(2—3)

Három szoba, konyha, fűskamara, pincze és hozzá tartozó padlás, hidutczában 281 szám alatt kiadó. Értekezhetni ugyanott.

(228)

Haszonbéri hirdetmény.

(4—4)

Az erdélyi unitárius nemes Statusnak nemes Alsó Fejér vármegyében Ladamoson, N. Szentől csak két órai távolságra lévő rész jószág, ugymint maga az udvarház, körülette fekvő gabonás, csűr, istálló, szép kiterjedésű szántó és kaszáló helyeivel s gyümölcsösöivel, e folyó 1861-ik évi september 29-ik napjától kezdve jövő 1868 ik évi aprilis 24-ik napjáig, hat és fél évekre haszonbérbe kiadó, a haszonbéri feltételekről és a jószág terjedelméről tudomást vehetni helyt Ladamoson gazdatiszt Kovács Jánosnál, s Kolozsvártt Ferenczi Mozesnél belső magyar-utczában 410. szám alatt.

(219)

Haszonbérbe adó jószág.

(3—3)

Mező Nagy Csánban, Torda mellett, Káli Nagy Eleknek 849 holdat 882 $\square$ ölet tevő egy tagban lévő birtoka, benn a faluban lévő mintegy 22 holdnyi belső telekkel s a körüli területtel együtt, jövő 1862 ik évi Szentgyörgy naptól kezdőleg, több évre haszonbérbe kiadó. Értekezni lehet iránta Kolozsvártt a tulajdonossal, vagy pedig a szegények főkörmányszéki ügyvéde Kozma Lászlóval.

(230)

Haszonbéri hirdetmény.

(2—3)

Kolozsvárttól két óra távolságra lévő Pata helységében egy 188 hold szántóból és kaszálóból álló, tagosított birtok terjedelmes udvarával, lakó és gazdasági épületeivel együtt idei september 29-től kezdve haszonbérbe kiadó. Értekezhetni iránta a tulajdonossal hidutczában 293. szám alatt.

(61)

1861.

(8—10)

Legújabb cs. k. szabad. készítményei a diszgyógyszerészetnek a pipereasztal számára.

NÖVÉNYI

SZÁL-HAJKENŐCS.

Ezen, a vegyészeti kir. tanárának Berlinben Dr. LINDES-nek felhatalmazása mellett a legczélsezerűbb mű-vegyani eljárás szerint nagy gondnal tisztán növényi vegyreszekből összeállított szál-hajkenőcs igen jótékonyan hat a haj növényére, miután azt a hajlékony-ságában fentartja s nem hagyja kiszáradni; e mellett a hajnak szép természetes fényt s nagyobb ruganyosságot kölcsönöz, míg másfelől egyszersmind a hajválasztékna a maga alakjában fentartására is különösen alkalmas.

A cs. k. szabad. növényi szál-hajkenőcs csak eredeti darabokban árulatik melyeknek letett jegyei zöld és arany bronzban vannak elkészítve.

Ára egy eredeti darabnak 50 kr. o. é.

A fentebbi szépségzeti szerek beltartalma fölsőlegessé tesz minden további magasztalást; — egy kis kísérlet elegendő arra nézve, hogy ezen közhasznu szereknek czélsezerűsége- és jelességéről mindenki meggyőződhessek. — Valódi minőségben kaphatók egyedül csak:

Kolozsvártt: Wolff J. és Khudy J. gyógyszer. Abrudbányán: Ferenczi Mihály; Beszterczén: Kelp Ferencz és Dietrich & Fleischer; Brassóban: Stenner F.; Dévén: Büchler A. Enyeden: Bisztritsányi A. Erzsébetvárosban: Schmidt A.; Hátsegen: Mátéfi Béla gyógyszer; Károly-Fejérvártt: Rusz János; Kúhalomban: Melas Ed. F. gyógyszer; Maros-Vásárhelyt: Fogarasi J. D.; Medgyesen: Vándory & Brandsch; Segesvártt: Misselbacher fia és Teutsch; Sz.-Ujvártt: Placintár és fia gyógyszer; Szász-Régenben: Wachner Traugott; Szászsebesben: Weissörtel Ad. G.; Szébenben: Zöhrer J. F.; Székely-Keresztúron: Binder Márton; Sepsi-Szentgyörgyön: Vitályos Béla; Sz.-Udvarhelyt: Kauntz J. A. gyógyszer; Szeredán: Gozsy A.; Sz.-Somlyón: Ruszka Ignác; Tasnádon: Szongott Jakab; Tordán: Velits G. és Wolf G.

BALZSAMOS

OLAJ-SZAPPAN.

Ezen, a legújabb vegyészeti tapasztalatok szerint készített balzsamos olaj-szappan nem csak tisztító, hanem egyszersmind a puhaságot és frissességet is előmozdító tulajdonságai által megfelel mindazon kellékeknek melyek egy tökéletesen jó toillette- és egészségügyi szappantól megkívántatnak, s ezért mint gyengén s egyuttal hathatós napi mosdó-szer még a leggyengédebb és legérzékenyebb nők és gyermekek bőrére nézve is bizonyán ajánlható.

A cs. kir. szabad. balzsamos olaj szappan csak fekete betűkkel nyomtatott fehér pakét-csokban árulatik, melynek elő részén a szavakat „Gesetzlich deponirt” tartalmazó vörös nyomású bélyeg van.

Ára egy eredeti pakétcskáknak 30 kr. o. é.